

ESKİŞEHİR OSMANGAZI ÜNİVERSİTESİ İKTİSADİ VE İDARİ BİLİMLER
FAKÜLTESİ ÖĞRENCİLERİNİN KREDİ KARTI KULLANIMLARINA YÖNELİK
BİR ARAŞTIRMA

Yrd. Doç. Dr. Nuray GİRGİNER* Yrd. Doç. Dr. Arzum ERKEN ÇELİK**
Yrd. Doç. Dr. Nurullah UÇKUN***

ÖZ

Bu çalışmanın amacı, Eskişehir Osmangazi Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi'nde öğrenim gören öğrencilerin kredi kartı kullanımına yönelik tutumlarını boyutlandırmak ve söz konusu bu boyutların çeşitli demografik özelliklere göre (cinsiyet, gelir, kredi kartına sahip olup olmama, sahip olunan kredi kartı sayısı vb.) farklılıklarını belirlemektir. Harcama ve ödeme kalıplarının tespitine yardımcı olabilecek bu ve benzeri çalışmaların, finansal firmaların kredi kartı hizmetlerini şekillendirmelerinde, pazarlama ve reklam stratejilerini oluşturmalarında; kredi kartı ile satış yapan firmaların satış ve nakit akış planlarını hazırlamalarında yardımcı olabilecek verileri sunabileceği açıktır.

Çalışma kapsamında Eskişehir Osmangazi Üniversitesi'nin yaz okulunda işletme ve finans derslerine katılan 210 öğrenciye anket uygulanmıştır. Kredi kartı kullanımına yönelik tutumları ölçmek amacıyla oluşturulan 16 maddenin faktör analizinden elde edilen 5 ayırt edici boyutun (davranışsal, duygusal, kavramsal, kaygısal, güvenilirlik) demografik özellikler bakımından farklılıklarının analizinde bağımsız örneklem t testi ve ANOVA kullanılmıştır. Yapılan analizler, kredi kartı kullanımına yönelik tutumlarda duygusal ve güvenilirlik boyutlarında kredi kartı kullanan ve kullanmayanlar arasında anlamlı farklar bulunduğunu ve geliri düşük öğrencilerin daha düşük düzeyde kaygısal tutum sergilediklerini göstermiştir.

Anahtar Kelimeler: *Kredi kartı kullanımı, kredi kartı kullanım ölçeği, faktör analizi, üniversite öğrencileri, Türkiye*

THE ATTITUDES TOWARDS CREDIT CARD USAGE: THE CASE OF ESKİŞEHİR
OSMANGAZI UNIVERSITY ECONOMIC AND ADMINISTRATIVE SCIENCES
FACULTY STUDENTS

ABSTRACT

This study aims to determine the dimensions of economic and administrative sciences students' attitudes towards credit card usage and to expose the differences between these dimensions in respect for their various demographic features. It is clear that such as studies helping to determine expending and in payment patterns, can also obtain useful data for financial firms to develop their credit card services, to form their marketing and promoting strategies and, for the firms accepting credit cards as a payment instrument to prepare their sales and cash flows.

210 students from Eskişehir Osmangazi University taking management and finance courses in the summer term have completed a credit card usage questionnaire. In factor analysis of 16 items formed for measuring the attitudes towards credit card usage, 5 distinguishing dimensions (behavioural, affective, cognitive, anxiety, security) have extracted. Differences of these dimensions according to their demographic features have been analyzed with the help of independent samples t test and ANOVA. These analyses have shown that in affective and security dimensions, the differences between the ones using credit cards and using no credit cards were significant and students with low incomes display less anxious attitudes in using credit cards.

Keywords: *Credit card usage, credit card attitudes scale, factor analysis, university students, Turkey*

* Eskişehir Osmangazi Üniversitesi İ.İ.B.F. İşletme Bölümü, e-mail : ngirginer@yahoo.com

** Eskişehir Osmangazi Üniversitesi İ.İ.B.F. İşletme Bölümü, e-mail : aerken@ogu.edu.tr

*** Eskişehir Osmangazi Üniversitesi İ.İ.B.F. İşletme Bölümü, e-mail : nuckun@yahoo.com

1. GİRİŞ

Kredi kartı kavramı ile 1968 yılında tanışan ülkemizde bu ödeme aracının kullanımı, 1980'li yıllarda dünyada otomasyon alanında yaşanan gelişmelerin de etkisiyle daha çok önem kazanmış, özellikle 1999 yılından itibaren bankaların hizmet portföyleri içinde göz ardı edilemeyecek paylara sahip olmaya başlamıştır (Çeker, 1997, s.3; Çavuş, 2006, s.174). Teknolojik altyapının hızla gelişmesi, kredi kartları ile birlikte verilen hizmetlerin çeşitlendirilmesine, aynı zamanda kalitelerinin artırılmasına önemli katkılarda bulunması, bireysel bankacılıkla ilgili yatırımlara hız verilmesi bu artışın en önemli nedenleri olmuştur. Önceleri sadece ödeme gücü yüksek, varlıklı kimselerin hedef müşteri kitlesi olarak görüldüğü kredi kartı sektörü, bu gelişmelere paralel olarak hedef müşteri kitlesini de genişletmiş, çeşitlendirmiştir. Ödeme gücü daha sınırlı, farklı yaş aralıklarında, farklı iş ve ilgi alanları bulunan kimselere kredi kartı hizmetleri verilebilmektedir.

Avrupa'daki kredi kartı pazarları arasında önemli bir yere sahip olan Türk Kredi Kartı Pazarı'nın özelliklerini ortaya koymak amacı ile Bankalararası Kart Merkezi tarafından yaptırılan "BKM Kart Monitör 2006" araştırmasına göre Türkiye'de toplam kredi kartı sayısı 32.926.791 adettir ve kişi başına düşen kart sahipliği oranı %1,9'a ulaşmıştır. Kredi kartı müşterilerinin aylık ortalama kredi kartı kullanım miktarı 788 YTL olarak gerçekleşirken, müşterilerin %74,7'si her ay kredi kartı borcunun tamamını ödemektedir. Kredi kartı borcu faiz oranları artırılması durumunda dahi kredi kartını aynı şekilde kullanmaya devam edeceğini belirten müşteri oranı %50,3, iş yeri sahip ve yöneticileri arasında ödemelerde kredi kartı kabul etmenin müşteri sayısını artıracığını düşünenlerin oranı ise %81,2 olarak belirlenmiştir. Bu bulgular, kartlı alışverişlerde halen yaşanmakta olan ciro artışının uzun bir süre daha devam edeceğine işaret etmektedir.

Nakit para yerine kredi kartı kullanımının yaygınlaşması, bireylerin harcama kalıplarını, tercihlerini ve paraya yönelik tutumlarını değiştirmektedir. Kredi kartı kullanımını özendiren ve kolaylaştıran bazı uygulamalar (başvuru sürecinin hızlı ve az koşullu yürütülmesi, nakit çekebilme, harcama limitlerinin rahatça artırılabilmesi, ek kart çıkartma, taksitlendirme, puan ve hediye olanakları vb.) da kredi kartı kullanımının yaygınlaşmasında etkili olmaktadır. Ancak bu yaygınlaşma bilinçsiz kredi kartı kullanımı oranında önemli artışlar getirmekte, kredi kartı kullanımı sosyolojik, yasal boyutları ile beraber göz ardı edilemeyecek finansal maliyetlerin oluşmasına neden olmaktadır.

Türkiye ve dünyada kredi kartı kullanımının artışı ile birlikte kredi kartına karşı tutumların analizi ve ölçümü önemli bir konu haline gelmiştir. Nitekim, 1990'lı yılların ortalarından itibaren kredi kartına karşı olan tutumları da ölçen çalışmalara ağırlık verilmiştir. Tokunaga'nın (1993, s.285-316) kişilerin bireysel kredi ve borçlanma sınırlarını ortaya çıkarmak için yaptığı araştırma bu çalışmalara bir örnektir. Tokunaga ciddi finansal problemleri olan kişilerin tutumlarını incelerken, buna benzer problemleri hiç yaşamamış olan kişilerden de bir kontrol grubu oluşturmuştur. Davis ve Lea ise (1995, s.663-679), İngiltere'deki kolej son sınıf öğrencilerinin borçlanma tutumlarını ele almış, öğrenim kredileri, banka hesabı kredileri, kredi kartı, aile ve arkadaşlardan borçlanma biçimiyle nasıl borçlandıklarını araştırmışlardır.

Xiao, Noring ve Anderson (1995, s.155-174) kredi kartına karşı geliştirilen etkili, bilinçli ve davranışsal tutumları ölçmek amacıyla 38 maddelik bir ölçek oluşturmuş ve bu ölçeği Amerikan kolej öğrencilerinin yanıtladıkları bir ankette uygulamışlardır. Hayhoe, Leach ve Turner da (1999, s.643-656) Xiao, Noring ve Anderson'ın geliştirdikleri kredi kartı tutum ölçeğini, üçer alt ölçeği olan 12 maddelik bir ölçeğe - Kredi Kartı Kullanım Ölçeğine - indirgeyerek üniversite öğrencilerinin kredi kartı tutumlarını araştırmak amacıyla kullanmışlardır. Ayrıca Furnham'ın (1984, s.501-509) para tutum ölçeğinden yararlanarak para kullanım psikolojisi, paraya yönelik tutum ve davranışları ölçeğini de çalışma kapsamına almışlardır.

Yang, James ve Lester (2005, s.41-46) ise, Hayhoe, Leach ve Turner'ın 1999'da yayınladıkları çalışmalarını tamamlayacak şekilde onların uyguladıkları ölçeğin güvenilirliğini ve geçerliliğini araştırmışlardır. Elde ettikleri sonuçlar hem güvenilirlik düzeyinin, hem de geçerlilik düzeyinin çok yüksek olduğunu ortaya koymuştur. Ayrıca analiz kapsamına başka bir ülkeyi de alarak uygulanan ölçek, değişik uluslar açısından da - Amerika Birleşik Devletleri ve İngiltere - güvenilirliğinin ve geçerliliğinin olup olmadığı araştırılmıştır.

Ülkemizde kredi kartı kullanımına yönelik tutumların değerlendirilmesi amacıyla yapılmış çok fazla çalışma bulunmamakla beraber Karamustafa ve Biçkes'in (2003, s.91-113) Nevşehir örneğini alarak kredi kartı sahip ve kullanıcılarının kredi kartı kullanımlarını değerlendirdikleri çalışma, bu yöndeki çalışmalara bir örnektir. Araştırmacılar, kredi kartı sahiplerinin kullanımları açısından kredi kartına sahip olmada ve kullanmada ne gibi faktörlerin etkili olduğunu, kredi kartı kullanımının tüketim alışkanlıklarında ne gibi değişimler meydana getirdiğini ve bunların birtakım demografik özelliklere göre farklılık gösterip göstermediğini araştırmışlardır. Anket yöntemi ile topladıkları verileri istatistiksel olarak değerlendiren Karamustafa ve Biçkes, kredi kartı sahipliği ve kullanımında söz konusu kartların en çok finansal kaynak oluşturma ve alışverişlerde kolaylık sağlama özelliklerinin etkili olduğu sonucuna ulaşmışlardır. Ayrıca kredi kartı kullanımının kişilerin tüketim alışkanlıklarında köklü değişimlere neden olmadığını, sadece daha önce ertelemek durumunda kaldıkları birtakım ihtiyaçlarını kredi kartı kullanımına başladıktan sonra ihtiyaç duydukları anda karşıladıklarını belirlemişlerdir. Araştırmacılar, kredi kartı kullanımında; cinsiyet, medeni hal ve aylık gelir dışındaki diğer tüm bağımsız değişkenlere göre istatistiksel olarak anlamlı farklılıkların bulunduğunu da ortaya koymuşlardır.

Çavuş'un (2006, s.173-187) Türkiye'de kredi kartı kullanımı üzerine yaptığı araştırmasında ise, Türkiye'de kredi kartı kullanıcılarına uygulanmış olan bir anket çalışması değerlendirilmiştir. Bu çalışmada da Türkiye'de kredi kartı sahipliği ve kullanımı ile sosyo-ekonomik ve demografik faktörler arasında kesin bir ilişki bulunduğu sonucuna varılmıştır. Çalışmada kredi kartının tercihinde yüksek harcama limitlerinin ve hesap kesim tarihinin en önemli faktörler olduğu saptanmıştır. Ayrıca kişilerin kredi kartını kısa dönemli alışveriş işlemlerinde oldukça yoğun bir şekilde kullandıkları vurgulanmıştır.

Eskişehir Osmangazi Üniversitesi'nde İktisadi ve İdari Bilimler alanında öğrenim gören üniversite öğrencilerinin kredi kartı kullanımına karşı olan tutumlarının ortaya konması amaçlanan bu çalışmada; genelde 18-24 yaş grubu içinde olan üniversite öğrencilerinin harcama, ödeme kalıplarının; demografik ve kişilikle ilgili özelliklerinin, yaşadıkları finansal ve işle ilgili tecrübelerinin, bu kalıplara ne şekilde yansıdığı konusunda ipuçları elde edilmeye çalışılmıştır.

Çalışma kapsamına alınan Eskişehir Osmangazi Üniversitesi yaz okulunda ekonomi ve finans derslerine katılan öğrencilerden rassal olarak seçilen 210 öğrencinin kredi kartı kullanımına ilişkin tutumlarıyla ilgili verilere ulaşılmıştır.

2. METODOLOJİ

İktisadi ve İdari Bilimler alanında eğitim almakta olan üniversite öğrencilerinin kredi kartı kullanımına yönelik tutumlarını boyutlandırmak ve bu boyutların çeşitli demografik özelliklere göre (cinsiyet, gelir, kredi kartına sahip olup olmama, sahip olunan kredi kartı sayısı vb.) farklılıklarını belirlemek amacıyla yapılan bu çalışmada, bir devlet üniversitesi olan Eskişehir Osmangazi Üniversitesi'nin yaz okulunda ekonomi ve finans derslerine katılan 210 öğrenci basit tesadüfi örnekleme tekniğiyle örnekleme dahil edilmiştir.

Araştırma verileri bu öğrencilere uygulanan iki bölümlü bir anket formu yoluyla elde edilmiştir. Anketin birinci bölümü, öğrencilerin mevcut kredi kartı kullanımının belirlenmesi ve bazı demografik özelliklerinin ortaya konması amacıyla araştırmacılar tarafından hazırlanan sorulardan (bölüm, sınıf, cinsiyet, gelir, yaş, kredi kartına sahip olup olmama, sahip olunan kredi kartı sayısı ve türü, kredi kartı ile yapılan harcamalar ve öncelikleri vb.) oluşmaktadır. Anketin ikinci bölümünde, öğrencilerin kredi kartı kullanımına yönelik tutumlarının ölçülebilmesi için Hayhoe ve ekibi tarafından geliştirilen 12 maddelik Kredi Kartı Tutum Ölçeği (KKTÖ) temel alınmıştır. Söz konusu ölçeğe kredi kartı tutumunda etkili olabileceği düşünülen 4 madde daha eklenerek 16 maddeden oluşan bir ölçek (EK-1) kullanılmıştır. Güvenilirlik analizi yapılan tutum ölçeğinin Cronbach Alfa değeri %78,38 olarak, çalışmada kullanılan anket formunun güvenilirliği ise %84,61 olarak belirlenmiştir.

KKTÖ'nin faktör analizi sonucunda belirlenen faktörler bakımından öğrencilerin çeşitli demografik özelliklere göre farklılıklarının analizinde cinsiyet, kredi kartı kullanma durumu gibi iki gruba yönelik karşılaştırmalarda bağımsız örneklem t testi uygulanmıştır. Kullanılan kredi kartı sayısı, gelir düzeyi, harcama miktarları gibi ikiden fazla grubun alt ölçek puan ortalamalarının karşılaştırılmasında ise ANOVA kullanılmıştır. Farklılığın anlamlı bulunması durumunda, farklılığa neden olan grupların belirlenmesi amacıyla çoklu karşılaştırma testi (Tukey Testi) uygulanmıştır. Çalışmada yapılan tüm istatistiksel analizlerde anlam düzeyi %5 olarak alınmış ve SPSS 11.0 paket programından yararlanılmıştır.

3. BULGULAR

Kişisel Bilgiler ve KKTÖ bölümlerinden oluşan anket formunun uygulanması ile elde edilen veri, frekans ve yüzdeler olarak şu şekilde özetlenmesi mümkündür: Anket formunun uygulandığı 210 öğrenciden 87'si bayan (%41,4), 123'ü (%58,6) erkektir. Gelir düzeyleri bakımından öğrencilerin %62,7'si düşük, %34,9'u orta ve %2,4'ü de yüksek gelir grubundandır. Öğrencilerin 166'sı (%79) kredi kartına sahipken, 44'ü (%21) kredi kartı kullanmamaktadır. Kredi kartı kullanan öğrencilerden 102'si tek kredi kartına sahipken, 56'sı 2 kredi kartına, 11 tanesi de üç ve daha fazla kredi kartına sahip olduğunu belirtmiştir. Kredi kartı sahibi olan öğrencilerin sahip oldukları kredi kartı %54,8'lik oranla daha çok kişinin kendisine ait olan bireysel kartta yoğunlaşmaktadır.

Öğrencilerin kredi kartı ile yapmış oldukları harcamaların önceliklerine göre dağılım incelendiğinde, öğrencilerin %44,8'inde kredi kartı ile yapılan harcamalarda birinci kullanım sırasını giyim harcamaları alırken ikinci sırayı özel harcamalar (%27,6), üçüncü sırayı yemek harcamaları (%24,8), dördüncü sırayı market ve fatura ödemeleri (%21,9) yer almıştır. Buna karşılık, öğrenciler açısından eğlence ve sağlık harcamaları için kredi kartı kullanımı son sıralarda öncelik kazanmıştır.

İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi öğrencilerinin kredi kartı kullanımına yönelik tutumlarını boyutlandırmak amacıyla 16 maddeden oluşan KKTÖ'ne, temel bileşenler yöntemi esas alınarak Faktör Analizi uygulanmış ve öğrencilerin kredi kartı kullanımına yönelik tutumlarında etkili olan 5 faktör belirlenmiştir (Tablo 1): Davranışsal, duygusal, kaygısal, kavramsal, güvenilirlik. Söz konusu faktörler, içerdikleri maddelere bağlı olarak araştırmacılar tarafından isimlendirilmiştir. Belirlenen 5 alt ölçeğin güvenilirliği, bütün maddelerin toplam korelasyonunun bir ölçüsü olarak Cronbach Alpha kullanılarak incelenmiş ve her birisinde Cronbach Alpha değeri %60'ın üzerinde bulunmuştur. (Cronbach Alpha değeri davranışsal faktörü için %90,92; duygusal faktörü için %88,05; kaygısal faktörü için %62,79; kavramsal faktörü için %61,02; güvenilirlik faktörü için ise %60,59 dur). Uygulanan anketin genel güvenilirliği ise, % 78,38 ile yüksek bir değerde gerçekleşmiştir.

Tablo 1. KKTÖ'nin Faktör Analizi Sonuçları

Faktörler	Faktör yükleri	Açıklanan varyans %	Cronbach Alpha
Faktör 1: Davranışsal	4,520	28,252	0,9091
9. Daha çok kredi kartım olsun isterim.	0,871		
10. Öğrenci için kredi kartı sahibi olmak güç olsa da her zaman birden fazla kredi kartı için başvurmaya çalışırım.	0,859		
11. Sahip olduğumdan daha fazla kredi kartına sahip olmayı istiyorum.	0,898		
12. Kredi kartlarının tüm çeşitlerini denemeyi severim.	0,852		
Faktör 2: Duygusal	2,346	14,664	0,8805
1. Kredi kartım beni mutlu ediyor.	0,847		
2. Kredi kartı kullanmayı seviyorum.	0,849		
4. Kredi kartına sahip olmayı seviyorum.	0,867		
Faktör 3: Kaygısal	1,640	10,252	0,6279
3. Kredi kartını fazla kullanmak beni rahatsız eder.	0,801		
6. Kredi kartını fazla kullanmak fazla borç demektir.	0,463		
13. Kredi kartı sadece acil durumlarda kullanılmalıdır.	0,635		
16. Kredi kartını kullanırken bütçemin üzerinde harcama yapacağımdan korkarım.	0,610		
Factor 4: Kavramsal	1,231	7,694	0,6102
5. Herhangi bir kredi kartını kullanmak akılsızlıktır.	0,585		
7. Kredi kartı kullanmanın maliyeti çok yüksektir.	0,602		
8. Kredi kartı kullandığım için borcum her geçen gün artıyor.	0,762		
Faktör 5: Güvenilirlik	1,020	6,372	0,6059
14. Kredi kartları güvenlidir.	0,720		
15. Kredi kartları risksizdir.	0,857		
Kümülatif varyans % : 67,235			KKTÖ'nin Cronbach Alpha: %78,38

Tablo 1'de görülebileceği gibi, “*Davranışsal Boyut*” olarak adlandırılan birinci faktör, varyansın %28,25’ini; “*Duygusal Boyut*” olarak adlandırılan ikinci faktör, %14,66’sını; “*Kaygısal Boyut*” olarak adlandırılan üçüncü faktör, %10,252’sini; “*Kavramsal Boyut*” olarak adlandırılan dördüncü faktör, %7,69’unu ve son faktör “*Güvenilirlik Boyutu*” ise %6,37’sini açıklamaktadır.

Öğrencilerin gelir düzeylerine göre kredi kartı kullanımına yönelik tutum boyutlarının farklılığını ortaya koymak amacıyla yapılan ANOVA sonucunda; kredi kartı kullanımıyla ilgili belirlenen boyutlardan sadece kaygısal boyut bakımından anlamlı bir fark bulunmuştur ($F=7,147$, $p=0,001$). Kaygısal boyutta (3, 6, 13, ve 16. sorular) farklılığa neden olan gelir düzeyinin belirlenmesi amacıyla yapılan çoklu karşılaştırma testi sonucunda düşük ve orta düzey gelir grubundaki öğrencilerin kredi kartı kullanımındaki kaygı düzeylerinin farklı olduğu anlaşılmıştır (Tablo 2) (ortalama fark= -0,4393; $p=0,002$). Bu sonuca göre, gelir düzeyi düşük olan öğrencilerin kredi kartı kullanımıyla ilgili kaygılarının da daha düşük seviyede olduğu söylenebilir.

Tablo 2. Gelir Düzeyine Göre Kaygısal Boyut Puanlarının Tek Yönlü ANOVA ve Tukey Testi Sonuçları

Varyans kaynağı	Kareler toplamı	d.f	Kareler ortalaması	Tukey Testi		Ortalama fark	Std. hata	p
Gruplar Arası	10.102	2	5.051	Düşük gelir	Orta Gelir	-,4393*	,12486	,002
Gruplar İçi	1466.285	207	0.707		Yüksek Gelir	-,6281	,35068	,175
Toplam	156.387	209		Orta gelir	Düşük Gelir	,4393*	,12486	,002
					Yüksek Gelir	-,1887	,35801	,858
				Yüksek gelir	Düşük Gelir	,6281	,35068	,175
					Orta Gelir	,1887	,35801	,858
F=7.147 P=0.001								

*.05 düzeyinde anlam farklılık vardır

Öğrencilerin sahip oldukları kredi kartı sayısına göre KKTÖ puanlarının her bir boyut bakımından farklı olup olmadığını belirlemek amacıyla yapılan tek yönlü ANOVA sonuçları Tablo 3a'da verilmiştir. Tabloya göre kredi kartı kullanımına ilişkin daha önce faktör analizi ile belirlenen boyutlardan kavramsal ve kaygısal boyutlar dışındaki tüm boyutlarda - davranışsal, duygusal ve güvenilirlik - sahip olunan kredi kartı sayısına göre anlamlı fark bulunmuştur (davranışsal boyut için $F=3,049$ $p=0,03$; duygusal boyut için $F=19,247$ $p=0,000$; güvenilirlik boyutu için $F=4,472$ $p=0,005$).

Tablo 3a. KKTÖ Boyut Puanlarının Sahip Olunan Kredi Kartı Sayısına Göre Tek Yönlü ANOVA Sonuçları

		Kareler toplamı	Std.h.	Kareler ort.	F	P
Davranışsal	Gruplar Arası	7,517	3	2,506	3,049	,030
	Gruplar İçi	169,281	206	,822		
	Toplam	176,798	209			
Duygusal	Gruplar Arası	53,708	3	17,903	19,247	,000
	Gruplar İçi	191,607	206	,930		
	Toplam	245,314	209			
Kaygısal	Gruplar Arası	3,949	3	1,316	1,779	,152
	Gruplar İçi	152,439	206	,740		
	Toplam	156,387	209			
Kavramsal	Gruplar Arası	,521	3	,174	,120	,948
	Gruplar İçi	298,688	206	1,450		
	Toplam	299,209	209			
Güvenilirlik	Gruplar Arası	10,910	3	3,637	4,472	,005
	Gruplar İçi	167,514	206	,813		
	Toplam	178,424	209			

Söz konusu bu farklılığın sahip olunan kredi kartı sayılarına göre belirlenmesi amacıyla yapılan çoklu karşılaştırma testine ilişkin sonuçlar, Tablo 3b’de verilmiştir. Davranışsal boyutta kredi kartına yönelik tutum, sahip olunan kredi kartı sayısı 3 ve daha fazla sayıda olan öğrencilerde farklılık göstermektedir. Fazla sayıda kredi kartına sahip olan öğrenciler, az sayıda kredi kartına sahip öğrencilere göre davranışsal boyutta daha olumlu tutum sergilemektedirler. Güvenilirlik alt ölçeği bakımından ise farklılığa neden olan grubun kredi kartına sahip olmayanlar olduğu görülmektedir. Kredi kartı sayısı fazla olan öğrencilerin kredi kartı kullanmanın güvenilirliğine ilişkin daha olumlu tutum gösterdiklerini ifade etmek mümkündür. Aynı şekilde duygusal boyutta kredi kartına sahip olmayan, 1 kredi kartına sahip olan, 3 ve daha fazla kredi kartına sahip olan öğrencilerin tutumlarında farklılık görülmektedir. Bu sonuca göre kredi kartı sayısındaki artış, öğrencilerin duygusal anlamdaki tutumlarını olumlu yönde etkilemektedir.

Tablo 3b. KKTÖ’nin Sahip Olunan Kredi Kartı Sayısına Göre Tukey Testi Sonuçları

Bağımlı değişken	Sahip olunan kredi kartı sayısı	Ortalama fark	Std. hata	p	
DAVRANIŞSAL	yok	1 tane	,0224	,16223	,999
		2 tane	,0092	,18456	1,000
		3 ve daha fazla	-,8343*	,30490	,034
	1 tane	yok	-,0224	,16223	,999
		2 tane	-,0132	,15446	1,000
		3 ve daha fazla	-,8567*	,28768	,017
	2 tane	yok	-,0092	,18456	1,000
		1 tane	,0132	,15446	1,000
		3 ve daha fazla	-,8435*	,30085	,028
	3 ve daha fazla	yok	,8343*	,30490	,034
		1 tane	,8567*	,28768	,017
		2 tane	,8435*	,30085	,028
DUYGUSAL	yok	1 tane	-1,2050*	,17259	,000
		2 tane	-1,0738*	,19636	,000
		3 ve daha fazla	-1,6694*	,32439	,000
	1 tane	yok	1,2050*	,17259	,000
		2 tane	,1312	,16434	,855
		3 ve daha fazla	-,4643	,30607	,429
	2 tane	yok	1,0738*	,19636	,000
		1 tane	-,1312	,16434	,855
		3 ve daha fazla	-,5956	,32007	,248
	3 ve daha fazla	yok	1,6694*	,32439	,000
		1 tane	,1072	,38214	,992
		2 tane	,1614	,39962	,978
GÜVENİLİRLİK		1 tane	-,4510*	,16138	,029
		2 tane	-,4744	,18360	,051
		3 ve daha fazla	-,9394*	,30331	,012
	1 tane	yok	,4510*	,16138	,029
		2 tane	-,0234	,15366	,999
		3 ve daha fazla	-,4884	,28618	,323
	2 tane	yok	,4744	,18360	,051
		1 tane	,0234	,15366	,999
		3 ve daha fazla	-,4650	,29927	,407
	3 ve daha fazla	yok	,9394*	,30331	,012
		1 tane	,4884	,28618	,323
		2 tane	,4650	,29927	,407

* .05 anlam düzeyinde fark istatistiksel açıdan anlamlıdır.

Kredi kartı kullanan ve kullanmayan öğrenciler arasında kredi kartına yönelik tutumları bakımından bir farklılık olup olmadığı KKTÖ'nin her bir alt ölçeği için bağımsız örneklem t testi ile incelenmiştir.

Tablo 4. Kredi Kartı Kullanma Durumuna Göre Alt Ölçeklerin Bağımsız Örneklem t Testi Sonuçları

		Levene's Testi		t-testi				
		F	p	t	s.d	p (2-yönlü)	Ortalama fark	Farkların std. hatası
Davranışsal	Varyanslar eşit	,389	,534	,116	208	,907	,01821	,15632
	Varyanslar farklı			,119	69,797	,905	,01821	,15263
Duygusal	Varyanslar eşit	1,216	,271	7,403	208	,000	1,21276	,16382
	Varyanslar farklı			7,133	64,492	,000	1,21276	,17003
Kaygısal	Varyanslar eşit	,613	,434	-,931	208	,353	-,13664	,14672
	Varyanslar farklı			-1,021	77,301	,311	-,13664	,13385
Kavramsal	Varyanslar eşit	1,002	,318	-,238	208	,812	-,04838	,20334
	Varyanslar farklı			-,177	50,998	,860	-,04838	,27342
Güvenilirlik	Varyanslar eşit	,531	,467	3,116	208	,002	,47837	,15350
	Varyanslar farklı			3,096	66,992	,003	,47837	,15453

Tablo 4'te görüldüğü gibi duygusal ve güvenilirlik alt ölçeklerinde kredi kartı kullanan ve kullanmayan öğrenciler arasındaki fark anlamlıdır (duygusal boyut için; ortalama fark= 1,212 p= 0,000; güvenilirlik boyutu için ortalama fark= 0,47837 p= 0,002). Bu anlamlı fark, kredi kartı kullanan öğrencilerin, kullanmayan öğrencilere göre, kredi kartı kullanımında daha duygusal ve güvenli bir tutum içinde bulduklarına işaret etmektedir. Buna karşılık, cinsiyet bakımından kredi kartına yönelik tutumların farklı olup olmadığının belirlenmesi amacıyla yapılan t testinde her bir alt ölçekte istatistiksel anlamda bir farklılığa rastlanmamıştır.

Kredi kartı ile yapılan aylık harcama tutarına göre kredi kartına yönelik tutumların farklılık gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla her bir alt ölçek için yapılan ANOVA sonuçları Tablo 5a'da sunulmuştur. Buna göre kavramsal boyut dışında diğer tutum boyutlarında görülen farklılık anlamlıdır (davranışsal tutum boyutu için F= 4.508, p= 0.004; duygusal tutum boyutu için F= 23.580, p=0.000; kaygısal tutum boyutunda ise F= 8.565, p=0.000; güvenilirlik tutum boyutunda F=3.219, p=0.024).

Tablo 5a. Kredi Kartı ile Yapılan Aylık Harcama Tutarlarına Göre Tutum Boyutlarının ANOVA Sonuçları

		Kareler toplamı	s.h.	Kareler ortalaması	F	p
DAVRANIŞSAL	Gruplar Arası	10,891	3	3,630	4,508	,004
	Gruplar İçi	165,906	206	,805		
	Toplam	176,798	209			
DUYGUSAL	Gruplar Arası	62,706	3	20,902	23,580	,000
	Gruplar İçi	182,608	206	,886		
	Toplam	245,314	209			
KAYGISAL	Gruplar Arası	17,343	3	5,781	8,565	,000
	Gruplar İçi	139,044	206	,675		
	Toplam	156,387	209			
KAVRAMSAL	Gruplar Arası	1,005	3	,335	,232	,874
	Gruplar İçi	298,204	206	1,448		
	Toplam	299,209	209			
GÜVENİLİRLİK	Gruplar Arası	7,990	3	2,663	3,219	,024
	Gruplar İçi	170,434	206	,827		
	Toplam	178,424	209			

Farklılığa neden olan harcama düzeylerinin belirlenmesi amacıyla yapılan çoklu karşılaştırma Tukey Testi sonuçları ise Tablo 5b’de verilmiştir. Tablo incelendiğinde, kredi kartı ile yapılan harcama tutarının artışıyla kaygısal tutumun geliştiği görülmektedir. Bir başka ifadeyle kredi kartıyla yapılan harcama tutarlarının büyümesi, kaygı düzeyinin artmasına neden olmaktadır. Kredi kartı kullanmayanlarla kredi kartıyla orta düzeyde harcama yapan öğrencilerin güvenilirlikle ilgili tutumlarında farklılık söz konusudur. Bu da kredi kartıyla orta düzeyde harcama yapan öğrencilerin kredi kartlarının güvenilir olduğunu düşündüklerine işaret etmektedir. Benzer şekilde kredi kartı kullanmayanlarla kullananların duygusal tutum boyutunda anlamlı farklılıkları belirlenmiştir; kredi kartıyla yapılan harcama tutarının artışı öğrencilerin duygusal ve davranışsal boyuttaki tutumlarını olumlu yönde geliştirmektedir.

Benzer şekilde kredi kartına yapılan aylık ödeme tutarına göre kredi kartına yönelik tutumların farklılık gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla her bir alt ölçek için yapılan ANOVA sonuçlarının verildiği Tablo 6a’da görüldüğü gibi, kavramsal boyut dışında diğer tutum boyutlarında görülen farklılık anlamlı bulunmuştur. Söz konusu farklılıklar davranışsal tutum boyutu için $F=3.507$, $p=0.016$; duygusal tutum boyutu için $F=25.289$, $p=0.000$; kaygısal tutum boyutunda ise $F=9.148$, $p=0.000$; güvenilirlik tutum boyutunda $F=3.241$, $p=0.023$ olarak belirlenmiştir.

Tablo 5b. Kredi Kartına Yapılan Aylık Ödeme Tutarlarına Göre Tutum Boyutlarının Tukey Testi Sonuçları

Alt ölçek	Kredi kartına yapılan ödeme tutarı	Ortalama fark	Std. hata	p			
DAVRANIŞSAL	75 YTLden az	kk kartı kullanmıyor	75 YTLden az	,2576	,17587		
		75-125 YTL	-,2426	,18065	,461		
		125YTLden fazla	-,1418	,19493	,537		
	75-125 YTL	kk kartı kullanmıyor	-,2576	,17587	,886		
		75-125 YTL	-,5001*	,16263	,461		
		125YTLden fazla	-,3994	,17836	,013		
	125YTLden fazla	kk kartı kullanmıyor	,2426	,18065	,116		
		75 YTLden az	,5001*	,16263	,537		
		125YTLden fazla	,1008	,18308	,013		
	DUYGUSAL	75 YTLden az	kk kartı kullanmıyor	75 YTLden az	-,9268*	,18157	,946
			75-125 YTL	-1,1946*	,18651	,000	
			125YTLden fazla	-1,6872*	,20125	,000	
75-125 YTL		kk kartı kullanmıyor	,9268*	,18157	,000		
		75-125 YTL	-,2679	,16791	,000		
		125YTLden fazla	-,7605*	,18414	,384		
125YTLden fazla		kk kartı kullanmıyor	1,1946*	,18651	,000		
		75 YTLden az	,2679	,16791	,000		
		125YTLden fazla	-,4926*	,18902	,384		
KAYGISAL		75 YTLden az	kk kartı kullanmıyor	75 YTLden az	,3750	,15930	,048
			75-125 YTL	,2680	,16363	,089	
			125YTLden fazla	-,4194	,17657	,360	
	75-125 YTL	kk kartı kullanmıyor	-,3750	,15930	,085		
		75-125 YTL	-,1070	,14731	,089		
		125YTLden fazla	-,7944*	,16156	,887		
	125YTLden fazla	kk kartı kullanmıyor	-,2680	,16363	,000		
		75 YTLden az	,1070	,14731	,360		
		125YTLden fazla	-,6874*	,16583	,887		
	GÜVENİLİRLİK	75 YTLden az	kk kartı kullanmıyor	75 YTLden az	-,4697*	,17700	,000
			75-125 YTL	-,4608	,18182	,042	
			125YTLden fazla	-,5162*	,19619	,058	
75-125 YTL		kk kartı kullanmıyor	,4697*	,17700	,045		
		75-125 YTL	,0089	,16368	,042		
		125YTLden fazla	-,0465	,17951	1,000		
125YTLden fazla		kk kartı kullanmıyor	,4608	,18182	,994		
		75 YTLden az	-,0089	,16368	,058		
		125YTLden fazla	-,0554	,18426	1,000		
125YTLden fazla		kk kartı kullanmıyor	,5162*	,19619	,991		
		75 YTLden az	,0465	,17951	,045		
		75-125 YTL	,0554	,18426	,994		

* .05 düzeyindeki fark anlamlıdır.

Tablo 6a. Kredi Kartına Yapılan Aylık Ödeme Tutarlarına Göre Tutum Boyutlarının ANOVA Sonuçları

		Kareler toplamı	s.d	Kareler ortal.	F	p
DAVRANIŞSAL	Gruplar Arası	8,592	3	2,864	3,507	,016
	Gruplar İçi	168,206	206	,817		
	Toplam	176,798	209			
DUYGUSAL	Gruplar Arası	66,028	3	22,009	25,289	,000
	Gruplar İçi	179,286	206	,870		
	Toplam	245,314	209			
KAYGISAL	Gruplar Arası	18,385	3	6,128	9,148	,000
	Gruplar İçi	138,003	206	,670		
	Toplam	156,387	209			
KAVRAMSAL	Gruplar Arası	4,546	3	1,515	1,059	,367
	Gruplar İçi	294,663	206	1,430		
	Toplam	299,209	209			
GÜVENİLİRLİK	Gruplar Arası	8,042	3	2,681	3,241	,023
	Gruplar İçi	170,382	206	,827		
	Toplam	178,424	209			

Farklılığa neden olan ödeme düzeylerinin belirlenmesi amacıyla yapılan çoklu karşılaştırma Tukey Testi sonuçlarının verildiği Tablo 6b incelendiğinde ise, davranışsal tutum boyutunda 75-125 YTL arasında aylık ödeme yapanlarla 75 YTL'den daha az aylık ödeme yapanlar arasında anlamlı bir fark görülmektedir. Orta düzeyde ödeme yapanlar kredi kartı kullanımında az ödeme yapanlara göre daha davranışsal bir tutum sergilerken ödeme tutarının artışıyla bu davranışsal tutum daha belirgin hale gelmektedir. Buna karşılık aylık ödeme tutarı az olanlar, ödeme tutarı fazla olanlara göre daha duygusal tutum sergilemektedir.

Kredi kartına yapılan ödeme miktarı arttıkça kredi kartı kullanımına yönelik kaygı düzeyi de artmaktadır. Güvenilirlik boyutunda ise, kredi kartı kullanmayanlarla orta düzeyde kredi kartlarına ödeme yapan öğrencilerin tutumlarında farklılık ortaya çıkmaktadır.

Tablo 6b. Kredi Kartı ile Yapılan Aylık Harcama Tutarlarına Göre Tutum Boyutlarının Tukey Testi Sonuçları

Alt ölçek	Kredi kartı ile yapılan harcama tutarı	Ortalama fark	Std. hata	p		
DAVRANIŞSAL	75 YTLden az	kk kartı kullanmıyor	,3455	,18151	,744	
		75-125 YTL	-,2018	,17414	,230	
		125YTLden fazla	-,1932	,19133	,653	
	75-125 YTL	kk kartı kullanmıyor	-,3455	,18151	,744	
		75-125 YTL	-,5473*	,16329	,230	
		125YTLden fazla	-,5386*	,18151	,005	
	125YTLden fazla	kk kartı kullanmıyor	,2018	,17414	,018	
		75 YTLden az	,5473*	,16329	,653	
		125YTLden fazla	,0086	,17414	,005	
		kk kartı kullanmıyor	,1932	,19133	1,000	
		75 YTLden az	,5386*	,18151	,744	
		75-125 YTL	-,0086	,17414	,018	
DUYGUSAL	75 YTLden az	kk kartı kullanmıyor	75 YTLden az	-,9197*	,19043	1,000
		75-125 YTL	-,1950*	,18269	,000	
		125YTLden fazla	-,1,6061*	,20073	,000	
	75-125 YTL	kk kartı kullanmıyor	,9197*	,19043	,000	
		75-125 YTL	-,2754	,17131	,000	
		125YTLden fazla	-,6864*	,19043	,377	
	125YTLden fazla	kk kartı kullanmıyor	1,1950*	,18269	,002	
		75 YTLden az	,2754	,17131	,000	
		125YTLden fazla	-,4110	,18269	,377	
		kk kartı kullanmıyor	1,6061*	,20073	,114	
		75 YTLden az	,6864*	,19043	,000	
		75-125 YTL	,4110	,18269	,002	
KAYGISAL	75 YTLden az	kk kartı kullanmıyor	75 YTLden az	,4477*	,16617	,114
		75-125 YTL	,2098	,15942	,038	
		125YTLden fazla	-,3636	,17516	,554	
	75-125 YTL	kk kartı kullanmıyor	-,4477*	,16617	,164	
		75-125 YTL	-,2379	,14949	,038	
		125YTLden fazla	-,8114*	,16617	,386	
	125YTLden fazla	kk kartı kullanmıyor	-,2098	,15942	,000	
		75 YTLden az	,2379	,14949	,554	
		125YTLden fazla	-,5734*	,15942	,386	
		kk kartı kullanmıyor	,3636	,17516	,002	
		75 YTLden az	,8114*	,16617	,164	
		75-125 YTL	,5734*	,15942	,000	
GÜVENİLİRLİK	75 YTLden az	kk kartı kullanmıyor	75 YTLden az	-,4682	,18397	,002
		75-125 YTL	-,4949*	,17650	,056	
		125YTLden fazla	-,4659	,19392	,028	
	75-125 YTL	kk kartı kullanmıyor	,4682	,18397	,080	
		75-125 YTL	-,0267	,16550	,056	
		125YTLden fazla	,0023	,18397	,998	
	125YTLden fazla	kk kartı kullanmıyor	,4949*	,17650	1,000	
		75 YTLden az	,0267	,16550	,028	
		125YTLden fazla	,0290	,17650	,998	
		kk kartı kullanmıyor	,4659	,19392	,998	
		75 YTLden az	-,0023	,18397	,080	
		75-125 YTL	-,0290	,17650	1,000	

* .05 düzeyinde anlamlı fark vardır.

5. DEĞERLENDİRME VE SONUÇ

Eskişehir Osmangazi Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi öğrencilerinin kredi kartı kullanımına yönelik tutumlarının boyutlandırıldığı bu çalışmaya konu olan öğrenciler arasında kredi kartı kullanım oranının oldukça yaygın (%79) olduğu ve öğrencilerin çoğunlukla bireysel kredi kartına sahip oldukları görülmüştür. Kredi kartı ile yapılan harcamalar önceliklerine göre sıralandığında ilk sırada giyim harcamaları, son sırada ise sağlık ve eğlence için yapılan harcamalar yer almıştır.

Bayan ve erkek öğrenciler arasında kredi kartına yönelik tutum boyutlarının hiçbirisinde anlamlı bir farka rastlanmamıştır. Karamustafa ve Biçkes'in (2003, s.91-113) yapmış olduğu çalışmaya paralel olarak bu çalışmada da cinsiyetin önemli bir faktör olmadığı ortaya konmuştur.

16 maddeden oluşan KKTÖ'ne uygulanan faktör analizi sonucunda bu çalışmada 5 faktör elde edilmiştir. Literatürde farklı milliyetlerdeki lisans öğrencilerinden örnekler oluşturularak yapılan çalışmalarda daha az faktörün elde edildiği göz önüne alındığında, çalışmaya konu olan Eskişehir Osmangazi Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi öğrencilerinin kredi kartına yönelik tutumlarının daha heterojen bir yapıda olduğunu ifade etmek mümkündür.

Araştırmada elde edilen çarpıcı bulgulardan birisi de gelir düzeyi düşük olan öğrencilerin, kredi kartı ile yaptıkları harcama miktarlarının da gelir düzeyi yüksek olan öğrencilere göre düşük olduğudur. Bunun temel nedeni, daha yüksek gelire sahip öğrencilerden daha az kaygılı tutum oluşturmuş olmalarıdır. Dolayısıyla gelir artışı, kredi kartına yönelik kaygıda artışa yol açmaktadır ki bu bulgu, kredi kartıyla yapılan harcama tutarının artışıyla kaygısal tutumun arttığını gösteren bulguyu da desteklemektedir.

Kredi kartı sayısındaki artış özellikle davranışsal boyuttaki tutumu güçlendirmektedir. Kredi kartına sahip olmayan öğrenciler kredi kartı kullanımını güvenilir bulmayan bir tutum sergilemektedirler. Kredi kartı sayısındaki artış, öğrencilerin duygusal anlamdaki tutumlarını da olumlu yönde etkilemektedir.

Bu çalışmada olduğu gibi çeşitli toplumsal grupların kredi kartı kullanımına bakış açılarını ortaya koymak üzere yapılacak farklı analizlerin, bu analizlerden elde edilen sonuçların, finans sektöründe hizmet vermekte olan firmaların müşteri profillerini belirlemelerine, pazarlama-reklam stratejilerini oluşturmalarına ve gelecekle ilgili yapılacak kestirimlere katkıda bulunabilecekleri düşünülmektedir. Bu tür çalışmalar nakit yanında kredi kartı ile de satış yapabilen tüm diğer firmalara pazarlama stratejilerini, nakit akış planlarını, dolayısıyla yapacakları yatırımları yönlendirirken yardımcı olabilecektir. Sosyal psikoloji alanında tüketim, harcama, ödeme kalıplarının ortaya konması için yapılan diğer araştırmalara da yardımcı olacağı düşünülen bu çalışmalar, kar amacı gütmeyen toplumsal kuruluşlar için de önemli bilgiler içerecektir. Bu bilgilerin özeldir üniversitelerde, genelde tüm eğitim kurumlarında kişisel ve kurumsal tasarruf-ödeme planlamaları ile ilgili olarak verilen eğitimlerde uygulanacak müfredatların şekillenmesine katkı sağlaması da mümkündür.

KAYNAKÇA

Çavuş, Mustafa Fedai (2006). "Bireysel Finansmanın Temininde Kredi Kartları: Türkiye'de Kredi Kartı Kullanımı Üzerine Bir Araştırma," *Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, Sayı: 15, 173-187.

Çeker, Mustafa (1997). *Kredi Kartı Uygulaması ve Özel Hukuk Açısından Kredi Kartının Hukuka Aykırı Kullanımı*, Banka ve Ticaret Hukuku Araştırma Enstitüsü, Yayın No:311, Ankara.

- Davies E. ve Lea, S.E.G. (1995).** “Student attitudes to student debt,” *Journal of Economic Psychology*, 16, 663-679.
- Furnham, A. (1984).** “Many sides of the coin: The psychology of money usage,” *Personality and Individual Differences*, 5, 501-509.
- Hayhoe, C. R., Leach, L. ve Turner, P. R. (1999).** “Discriminating the number of credit cards held by college students using credit and money attitudes,” *Journal of Economic Psychology*, 20, 643-656.
- Karamustafa, K. ve Biçkes D. M. (2003).** “Kredi Kartı Sahip ve Kullanıcılarının Kredi Kartı Kullanımlarını Değerlendirmeye Yönelik Bir Araştırma: Nevşehir Örneği,” *Erciyes Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, Sayı:15, Yıl:2, 91-113.
- Tokunaga, H. (1993).** “The use and abuse of consumer credit: Application of psychological theory and research,” *Journal of Economic Psychology*, 14, 285-316.
- Xiao J. J., Noring, F. E. ve Anderson, J. G. (1995).** “College students’ attitudes toward credit cards,” *Journal of Consumer Studies and Home Economics*, 19, 155-174.
- Yang, B., James, S. ve Lester, D. (2005).** “Reliability and validity of short credit card attitude scale in British and American subjects,” *International Journal of Consumer Studies*, 29, 1, 41-46.

EK-1

***Eskişehir Osmangazi Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Öğrencilerine
Uygulanan Anket Örneği***

I.BÖLÜM

Aşağıda kişisel özelliklerinizi belirlemeye yönelik sorular yer almaktadır. Lütfen durumunuzu belirten en uygun seçeneği işaretleyiniz.

- 1- Bölümünüz:
- 2- Sınıfınız:
- 3- Cinsiyetiniz:
a. Bayan b. Erkek
- 4- Yaşınız:
- 5- Aylık geliriniz:
- 5- Kredi kartı kullanıyor musunuz?
a. Evet b. Hayır
- 6- Kaç tane kredi kartına sahipsiniz?
a. 0 b. 1 c. 2 d. 3 e. 4 ve daha fazla
- 7- Aylık kredi kartı ile yaptığınız harcama ne kadardır?
a. 10-50YTL b. 50-75YTL c. 75-100YTL d. 100-125 YTL e. 125YTL +
- 8- Aylık kredi kartınıza yaptığınız ödeme ne kadardır?
a. 10-50YTL b. 50-75YTL c. 75-100YTL d. 100-125 YTL e. 125YTL +
- 9- Kredi kartı ile genellikle hangi tür harcamalarda bulunuyorsunuz?.
a. Özel harcamalar (aksesuar, kozmetik, benzin vb.)
b. Yemek Giderleri
c. Market alışverişleri, fatura (elektrik, telefon, vb.) giderleri
d. Eğlence, tatil masrafları
e. Giyim masrafları
f. Sağlık harcamaları
g. Diğer (lütfen belirtiniz)

II.BÖLÜM

Aşağıdaki cümleler sizin kredi kartı ile ilgili düşüncelerinizi öğrenmek için hazırlanmıştır. Bu cümlelerden hiçbirinin kesin bir cevabı yoktur. Her cümle ile ilgili görüş kişiden kişiye değişebilir. Bunun için vereceğiniz cevaplar sizin kendi görüşünüzü yansıtmalıdır. Her cümle ile ilgili görüşünüzü belirtirken, önce cümleyi dikkatle okuyunuz. Sonra cümlede belirtilen düşüncenin, sizin düşünce veya duygularınıza ne derece uygun olduğuna karar veriniz.

<i>Kredi Kartı ile İlgili Görüşleriniz</i>	Tamamen Katılıyorum	Katılıyorum	Kararsızım	Katılmıyorum	Kesinlikle katılmıyorum
1. Kredi kartım beni mutlu ediyor.	5	4	3	2	1
2. Kredi kartı kullanmayı seviyorum.	5	4	3	2	1
3. Kredi kartını fazla kullanmak beni rahatsız eder.	1	2	3	4	5
4. Kredi kartına sahip olmayı seviyorum.	5	4	3	2	1
5. Herhangi bir kredi kartını kullanmak akılsızlıktır.	5	4	3	2	1
6. Kredi kartını fazla kullanmak fazla borç demektir.	5	4	3	2	1
7. Kredi kartı kullanmanın maliyeti çok yüksektir.	5	4	3	2	1
8. Kredi kartı kullandığım için borcum her geçen gün artıyor.	5	4	3	2	1
9. Daha çok kredi kartım olsun isterim.	5	4	3	2	1
10. Öğrenci için kredi kartı sahip olmak güç olsa da her zaman birden fazla kredi kartı için başvurmaya çalışırım.	5	4	3	2	1
11. Sahip olduğumdan daha fazla kredi kartına sahip olmayı istiyorum.	5	4	3	2	1
12. Kredi kartlarının tüm çeşitlerini denemeyi severim.	5	4	3	2	1
13. Kredi kartı sadece acil durumlarda kullanılmalıdır.	5	4	3	2	1
14. Kredi kartları güvenlidir.	5	4	3	2	1
15. Kredi kartları risksizdir	5	4	3	2	1
16. Kredi kartını kullanırken bütçemin üzerinde harcama yapacağımdan korkarım.	5	4	3	2	1